

ИТЯМЭСЬ

Ноуыс 2. 2001

З М І С Т

- 3** Істоти природи
- 4** Істоти природи наших предків
- 8** Складники землі, Що таке багно
- 10** Допоможіть рибалці
- 12** Знайди істоти
- 14** Пакості істот природи у давнині
- 20** Майстрування
- 21** Новаки дбають про природу
- 22** Вмілості, Відповіді
- 23** До нас написали
- 24** Пісня - У лісі літом

Дорогі новачки, новаки,
сетрички і братчики!

Починається літо і всі пластуни проводитимуть більше часу серед природи. Ми надіємося, що перед тим, як піти у природу, ви про неї децю довідаєтеся, і як будете серед природи – будете дбати про неї, шануватимете її.

У цьому числі Готуйсь ви довідаєтеся децю про вірування людей, що жили дуже давно на українських землях та про пригоди одного молодого хлопця.

Бажаємо вам щасливого та приємного таборування!

Готуйсь!

Редакція

"Готуйсь"

журнал пластового новацтва,
видає "Пластове Видавництво ЗСА-Канада"

Річна передплата: \$25 амер.
Ціна одного числа \$4.50 амер.

Адреса Редакції цього числа:
Hotuys

2199 Bloor Street West,
Toronto, ON M6S 1N2, Canada
Факс: 416-763-0185

Адреса Hotuys в ЗСА:
144 Second Avenue,
New York, NY 10003,
USA

Виготовлено на системі PowerMacintosh
7100/80/QuarkXpress 4.1
при КПС-Канади
Видруковано заходами
The Basilian Press, Toronto, Ontario, Canada

число 465

Редактор

Таня Джулинська

Мовний редактор

Орест Павлів

Ілюстратори

Маркіян Микитюк
Наталка Юник

Макетування

і цифрове зображення

Люда Павлів
Богдан Ружицький
Ляриса Спольська

Щира подяка

Тані Онищук
Христі Желтвай
Божені Гембатюк - Федині
Зенкові Лавришинові
Галині Юник
за поміч.

ІСТОТИ ПРИРОДИ

(істоти = creatures)

блискавка

Давним-давно, люди на українських землях не розуміли небезпеки природи.

Вони не знали, що це таке **грим** і блискавка; чому бувають **повені**; чому в **багні** (болоті) людина потапає.

повінь

грим

Щоб вияснити собі події з життя природи, яких вони не розуміли, люди вірили в уявлені істоти – у сили природи.

багно

Мавка

Наші предки уявляли собі, що.....

були окремі господарі:
лісу – Лісовик,
болота – Болотяник,
води – Водяник.

Болотяник

були істоти, що робили шкоду людям –
Перелесники,
Потерчата,
Русалки.

були істоти, що допомагали людям, – Берегиня.

Знайди слова
4 небезпек у природі і 8 імен різних істот.

А	В	П	Е	Р	Е	Л	Е	С	Н	И	К	А	А	А	К	А	С	Т
Б	Г	А	А	У	А	А	А	Б	О	Л	О	Т	Я	Н	И	К	У	А
А	Ю	А	А	С	А	А	Л	Е	А	А	А	Л	А	П	Н	А	Й	У
Б	Д	А	Б	А	Л	И	А	Р	А	Г	А	І	А	З	Я	А	К	А
А	Е	А	А	Л	С	А	А	Е	А	Р	Н	С	А	Т	Д	А	Л	І
Б	З	А	А	К	В	А	М	Г	А	І	А	О	А	Д	О	А	М	А
А	И	Т	А	А	А	А	А	И	А	М	А	В	А	Г	В	А	Н	О
П	О	В	І	Н	Ь	А	А	Н	А	А	А	И	А	В	А	А	О	А
А	К	П	А	О	А	А	А	Я	А	А	А	К	А	Б	А	А	П	Е
А	А	П	Р	А	А	А	А	Т	А	Ч	Р	Е	Т	О	П	А	Р	І

Наші предки – це люди, що жили на українських землях у давнині. Вони не могли пояснити собі всіх подій природи і вірили, що існують сили, або істоти у природі, які творять ці події. Вони думали, що якась істота робить звук, гримить і кидає вогнем – блискавкою. Ось деякі із тих істот.

Водяник

Водяник - це господар вод, що жив в озерах і ріках. Його дочки - це водяні русалки. Водяник опікувався рибами. Коли ж він розгнівався на людей, тоді розливав річки (творив повінь) і топив людей та їх житла.

Русалки

Русалки – це водяні царівни. Вони жили у водах річок та озер у чудових кришталевих палацах. Уночі русалки виходили на береги і танцювали. Часом вони заманювали (*enticed*) людей у воду і затоплювали їхні човни.

Лісовик

Лісовик - це господар лісу. Він жив у густому лісі на деревах. Лісовик охороняв звірів від небезпек і мисливців (*hunters*). Коли лісовик розгнівався на людей, він заманював їх у густий ліс. Люди губилися і часом не поверталися додому.

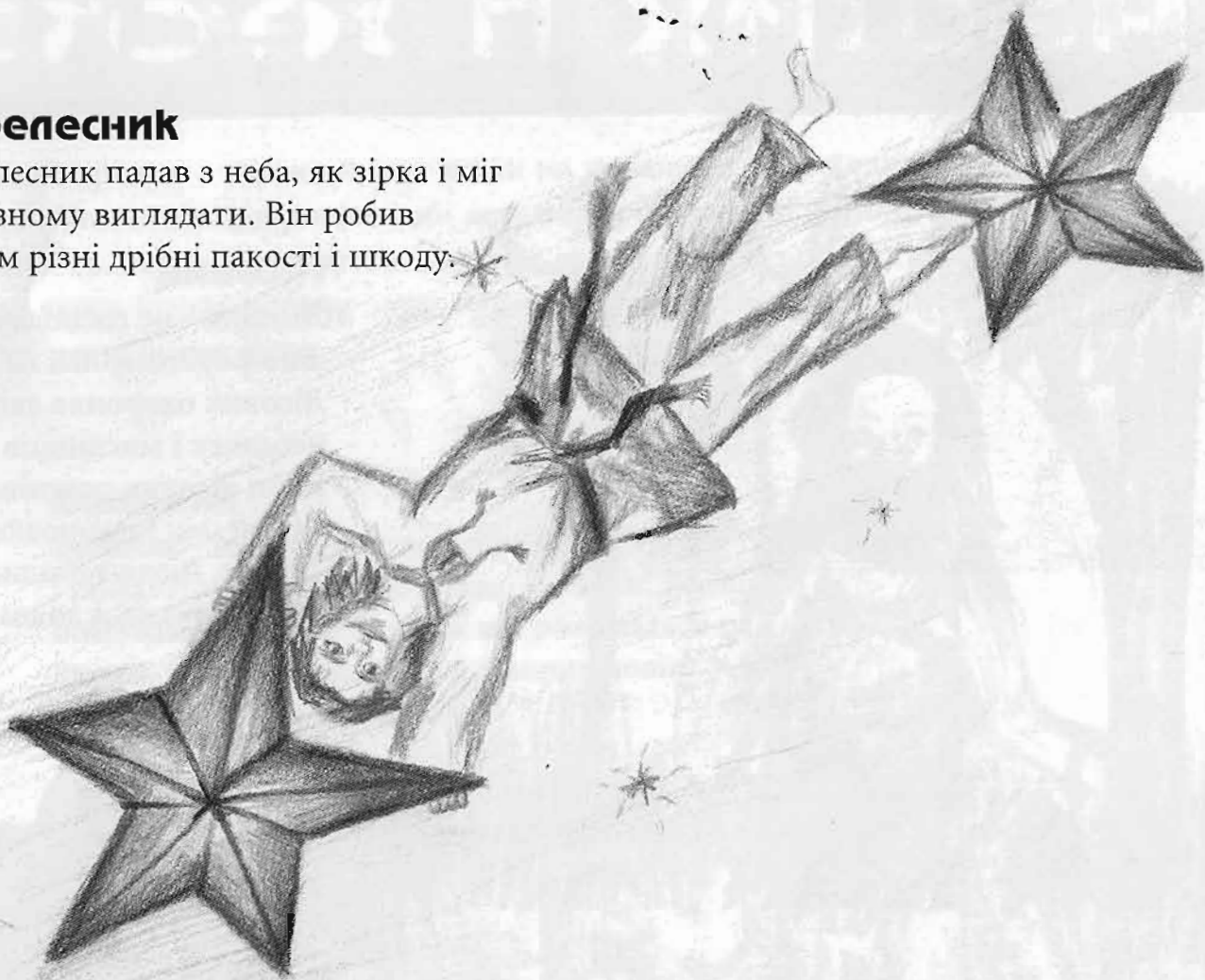
Мавка

Мавка - це лісова царівна. Вона жила у лісі на гілках дерев, на яких часто гойдалася. Вона мала довге зелене волосся. Часом заманювала людей у ліс.

Перелесник

Перелесник падав з неба, як зірка і міг по різному виглядати. Він робив людям різні дрібні пакості і шкоду.

Болотяник

Болотяник - господар болота. Сам він жив у болоті. Часом заманював людей у болото.

Потерчата

Потерчата виглядали як малі діти. Вони носили малі світелка, які блимали вночі. Жили вони в озерах і болотах, ходили поночах із світлом і заманювали людей у багно (глибоке болото).

Берегиня

Берегиня допомагала людям в небезпеках - у полі, в лісі, у воді. Вона старалась рятувати людей.

**Чи Ти тепер знаєш про істоти?
Перевір себе.**

1. Хто жив у лісі?
2. Хто жив у болоті?
3. Хто жив у воді?
4. Хто допомагав людям?
5. Хто часом робив людям шкоду?
6. Хто мав до діла зі світлом або вогнем?

ЗЕМЛЯ

З чого складається земля?

1. Візьми великий скляний слоїк. Наповни його до половини землею. Тоді наповни слоїк водою. Добре помішай і залиши, щоб усе всілося.

2. На поверхні води будуть плавати перегнилі кусочки рослин: дерева, листків, корінчиків, моху, трави, тощо. Збери все це ложкою і поклади на паперовий рушник. Перегнилі рослини м'які. Їх можна розтерти і створиться темна мазюка — гумус (*humus*).

3. Обережно перелий воду до малого слоїка. Вона напевно буде каламутною. Перелий цю воду через паперовий фільтр. (Дивись на рисунок.) Вода далі каламутна. Значить, порошок "чогось" такі малі, що переходять крізь папір. Візьми склянку і переверни її верхом униз. На верх налий трохи каламутної води і залиши, щоб висохла.

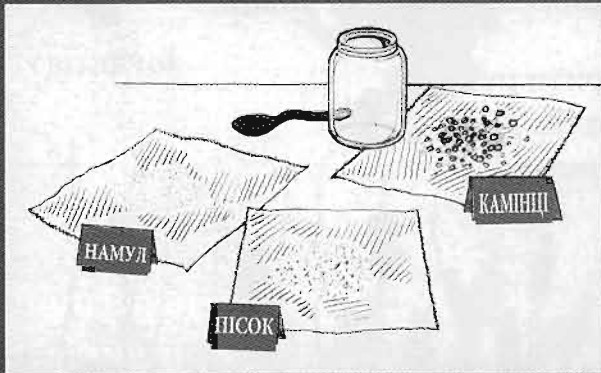
4. У великому слоїку залишилося кілька верств складників землі. Збери кожну верству, тобто, кожний складник окремо і поклади на окремий паперовий рушник. Залиши, щоб все це висохло.

5. Коли все висохне, перевір усі деталі.

Із чорної маюки залишилася чорна, м'яка земля – гумус.

Із каламутної води залишилася тонка плівка, немов оболонка, – глини.

Із першої верстви, що осіла на папері, буде намул (silt). Це дрібно-зерниста земля трохи шорстка, подібна на пісок, яле з меншими зернятками.

Друга верства – це пісок. Він має дещо більші зернятка як намул.

На дні слоїка будуть різного розміру маленькі камінчики, у більшості округлі і гладкі.

Скільки верств і скільки кожного складника буде у слоїку, залежить звідкіля ви взяли землю: чи із грядки, де садять рослини (там буде багато гумусу), чи із ґрунту в парку (там може бути багато глини), чи з берега річки, або озера (там може бути багато піску).

Що таке багно?

Багно – це м'яка земля пересякла водою. Багно може бути глибоке – до 13-и метрів (або 40 стіп). У ньому можна втопитися.

Як твориться багно.

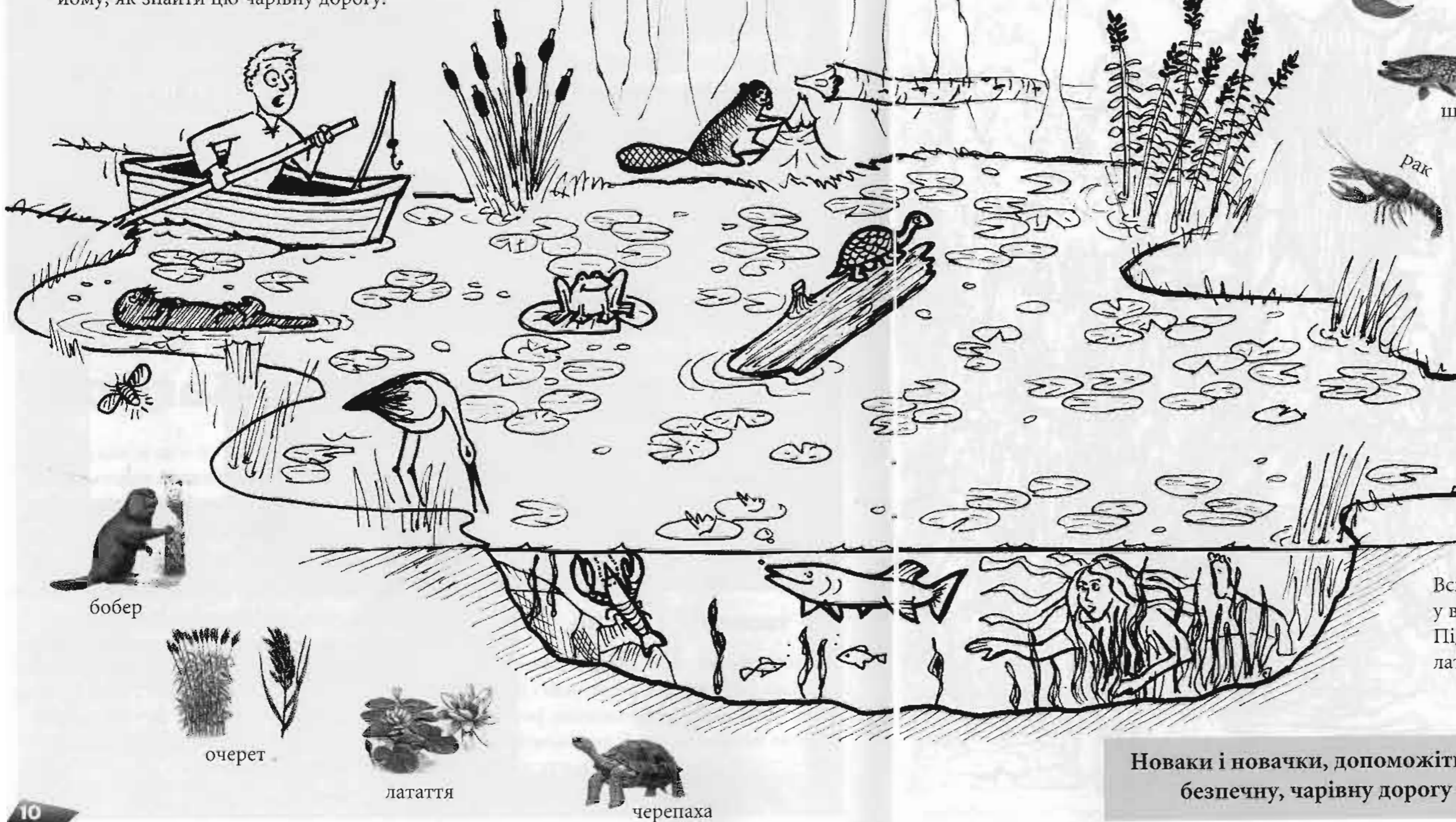
На місці багна росли колись мох, трави та інші рослини. Їх залила вода (могла річка вийти з берегів). Все перегнило і перетворилося у гумус (рід м'якої землі). Після того, як вода дещо зійшла або висохла, рослини знову почали рости. Вода їх знову залила і все заново почало гнити. У результаті цього творилися верстви м'якої землі, яку вода постійно заливала, а тоді зверху вона постійно дещо висихала.

Допоможіть

рибалці

Рибалка у човнику потребує переплисти озеро. Але у цьому озері живе русалка, яка готова затопити всі човни.

На озері є багато небезпек, але щоб перехитрити русалку, треба плисти одною чарівною дорогою. Рибалка дбає про риби в озері і шанує їх, тому Берегиня сказала йому, як знайти цю чарівну дорогу.

світлячок

жаба

видра

шувар/рогоз

щука

лелека/бузько

рак

Ось, як можна знайти чарівну дорогу:

поплисти спершу до жаби,
тоді до світлячка біля видри,
тоді до шуварів (рогозів),
тоді до бобра,
тоді до рака,
тоді до очерету,
тоді до щуки,
тоді до черепахи,
тоді до лелеки (бузька),
тоді до сусідньої річки.

Всі тварини і рослини треба відвідати у вище поданому порядку. Під час плавби треба оминати все латаття.

Новаки і новачки, допоможіть рибалці знайти безпечну, чарівну дорогу через озеро.

У цьому лісі є 9 істот природи. Знайди їх і назви їх.

Знайди істоти

Пакості істот природи у давнині

“Не скачи Бояне!” закричав Добрян.

“Руслане! Я Тобі зараз допоможу,” продовжував Добрян.

Скоренько він взяв велику гілку дерева, що лежала недалеко і обережно почав переступати з одного горбка трави на інший. Коли він уже наблизився до Руслана, він подав йому гілку і обережно почав тягнути його до себе.

“Тобі треба стати ось на цей горбок трави,” пояснював Добрян Русланові. Тримаючись гілки, Руслан виліз на горбок і обидва хлопці переступаючи з горбка на горбок, повернулися на сухий ґрунт землі.

Коли Руслан був уже певний, що стоїть на твердій землі, він повернувся до Добряна і сказав, “Дякую Тобі, що врятував мене. Я думав, що потону у тому багні.”

“Чого ви обидва побігли сюди, та ще й увечорі?” здивовано спитав Добрян.

“Після вечері тато пішов перевірити ново-народжене лошатко (малий коник). Ми пішли з ним. Потім ми почали гратися лапанки і відбігли подальше від нашого житла. Я побачив світелко і думав, що там був хтось із родини. Я не зауважив того багна,” – пояснив Руслан.

“Це напевно були Потерчата. Вони часто намагаються заманити людей у багно. Не один уже загинув так,” – сказав хлопцям Добрян.

“Добре, що Ти знав, що там багно, і добре, що Ти знав, як по ньому ходити.”

Тепер Боян звернувся до Добряна. “Я хотів допомогти Русланові, але я був би разом із ним потонув. Дякую, що Ти мене стримав.”

Добрян був тіточним братом Руслана і Бояна. Він кожного літа впродовж кількох тижнів відвідував їхню бабусю, яка жила з родиною Руслана і Бояна. До цього дня Руслан і Боян не були впевнені чи Добрян подавався їм чи ні. З одного боку він їм виглядав дивним – часто самотньо ходив по полі, під лісом, біля річки, між худобою і тваринами. З другого боку, він усе їм щось цікавого показував чи розказував: – де пташки мали свої гнізда, яка рідкісна риба появилася у річці, де можна назбирати меду і як подбати, щоб бджоли не покусали.

Вони від давна знали, що Добрян знає багато таємниць природи, а тепер вони переконалися, що його знання врятувало їм життя.

У хаті хлопці все розповіли рідним і ще того вечора всі жителі села знали, що Добрян врятував життя Руслана і Бояна. На другий день, коли тато Добряна приїхав по сина, провідник племені скликав усіх на майдан. Добряна викликали, похвалили і подякували йому.

І Добрян і тато щасливі поїхали до свого дому – до свого села.

Вже приїхав! Біда б його взяла!” лютився Перелесник. Коли він сердився, він не міг всидіти. Тому він скакав з пенька на пеньок, гойдався на гілках, перевертався.

“Успокойся! Скажи хто приїхав і що сталося?” спитали Потерчата. Вони любили робити псоти, разом із Перелесником. У цю пору, в лісі нічого цікавого не діялося і вони відчували, що Перелесник щось цікавого придумає.

Хто приїхав!? Добрян приїхав! Майже все літо його тут не було. Я думав, що може вже забрався з цієї околиці. Та ні, ця біда знову приїхала,” – продовжував сердитися Перелесник. “І ще добре не приїхав, а вже пішов у ліс і погасив там вогонь, що тлів у дуплі (у дірі сухого дерева). Той вогонь не легко було розпочати. Я ці іскорки приніс із далекої зірки.”

“О, ми Добряна знаємо,” сказали Потерчата. “Він був у своєї бабусі у сусідньому селі. І ти знаєш, що він там зробив? Він врятував двох хлопців. Ми одного із них гарно заманили у багно і він починав уже грузнути, а другий готовий був скакати за ним у багно. Але Добрян обох їх врятував.”

А послухайте, що він ще зробив. Він позначив усі глибокі багна у тій околиці. Це значить, що ви нікого вже не заманите у ці багна.”

Тепер Потерчати кипіли зі злости. Їхні світелка ясно блимали. “З тим Добрянном треба щось зробити! І я знаю що!” заявило одне Потерча і звернулося до Перелесника.

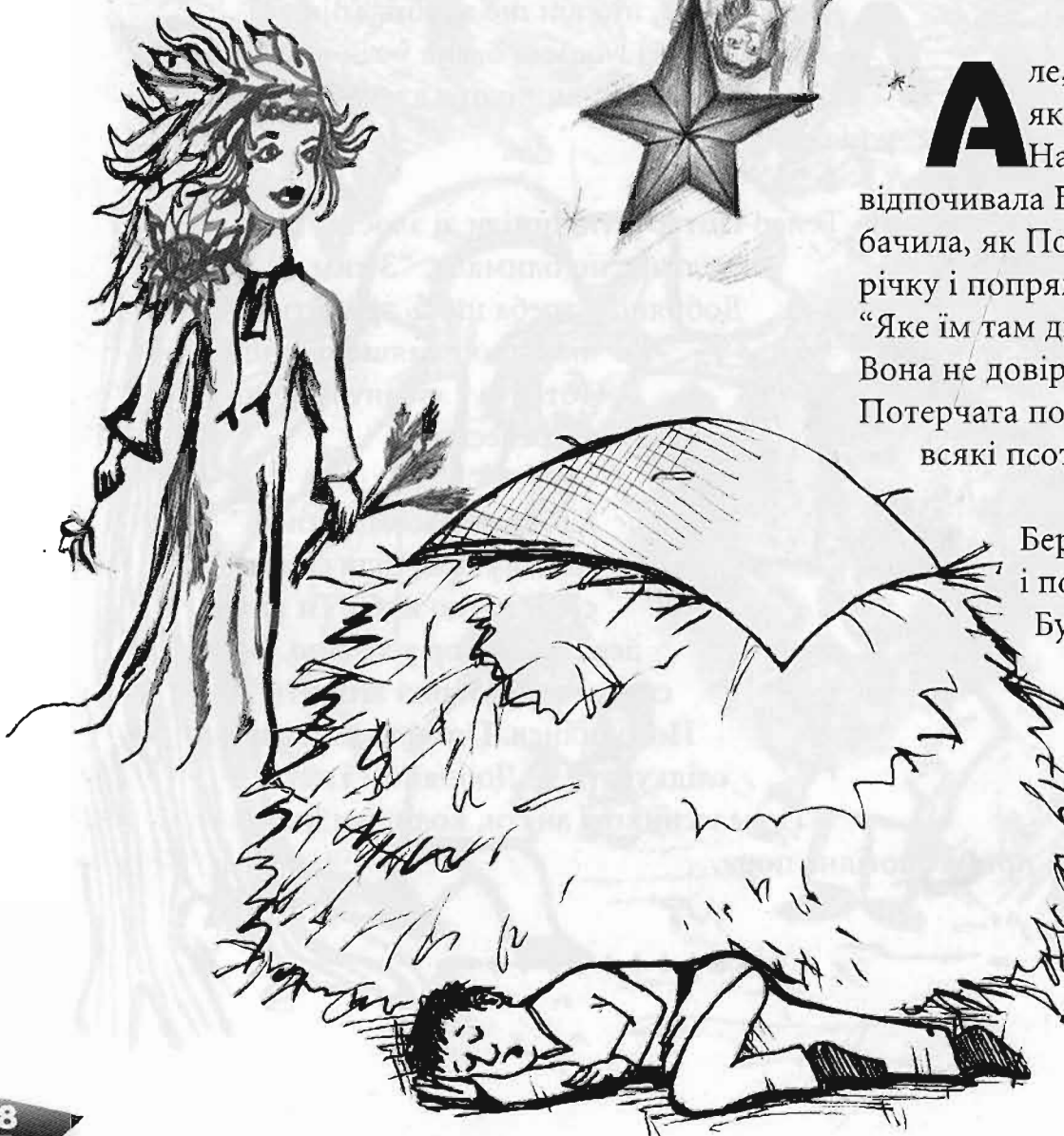
“Добрян часом любить спати у полі біля скирти сіна. А, що якби Ти кинув декілька іскор у те сіно. Воно спалахне і Добрян згорить.”
Погодилися. Потерчата мали слідкувати за Добрянном і дати Перелесникові знати, коли для цього прийде догідна пора.

Довго не треба було ждати. Задихані Потерчата прибігли до Перелесника. “Він уже в полі! Ми певні, що він збирається там спати,” поінформували вони Перелесника.

“Я готовий, а ви йдіть!” – сказав Перелесник і зник.

Потерчата обережно попрямували на край лісу, перейшли річку і підійшли до кущів. Там вони збиралися чекати поки Добрян не засне. Вони хотіли бачити, як Добрян буде горіти. “Добре, що нікого не було по-дорозі,” подумали.

Але, склалося не так, як вони думали. На березі річки відпочивала Берегиня. Вона бачила, як Потерчата перейшли річку і попрямували у поле. “Яке їм там діло?” подумала. Вона не довіряла їм, бо Потерчата постійно робили всякі псоти.

Берегиня встала і поглянула на поле. Була чудова, зоряна ніч і вона зауважила Добряна, який засипляв на сні. У той час на небі блимнула зірка. Берегиня попрямувала у напрямі хлопця.

То вже десята іскра. Чому це сіно не запалюється?" – сердився Перелесник. Йому видалося, немов якась тінь промайнула і Добрян почав рухатись. Виглядало, що зараз пробудиться. Перелесник рішив, що треба втікати.

Перелесник і Потерчата сиділи понурі – їм не вдалось позбутися Добряна. Біля них з'явилась Берегиня. Перелесник немов щось зрозумів. "Це Ти його врятувала," закинув він Берегині.

Насправді – ні. Добрян сам себе врятував. Він знає, любить, шанує і дбає про добро природи. І це його охоронило від ваших псотів," пояснила Берегиня і відійшла.

Як зробити відбитки слідів тварин

Як знайти сліди звірика:

- ❁ Слідити за звіриком і його слідами продовж якогось часу.
- ❁ Найкраще знайти слід вранці, після дощу, в піску біля потічка чи озера, або у лісі на вогкій землі.

Що потрібно:

- ❁ кусок картону,
- ❁ ножиці,
- ❁ гіпс,
- ❁ посудину з водою.

Знайшовши відповідні сліди, треба:

1

розмішати гіпс до рідкості розтопленого морозива;

2

окоужити слід куском картону і зліпити картон в обруч;

3

заляти слід гіпсом;

4

зачекати, щоб гіпс застиг;

5

легенько очистити форму з піску чи землі.

Цю форму сліду можна відбивати знову: в гіпсі, у піску, фарбою на папері (в альбомі).

Новаки і новачки дбають про природу і доглядають її.

В парку, в лісі, на таборівій площі:

- ☼ не залишають за собою сміття;
- ☼ не ламають гілок кущів чи дерев;
- ☼ не нищать кори дерев;
- ☼ не зривають квітів чи листків.

Під час прогулянки в лісі:

- ☼ йдуть стежкою, щоб якнайменше нищити рослини, що ростуть між деревами;
- ☼ як потрібно розпалити вогонь (на кухню або вогник), розпалюють його там де дозволено, забезпечують його і добре погасять за собою.

Біля води:

- ☼ не кидають сміття в річки чи в озера;
- ☼ не виливають помії в річки чи в озера;
- ☼ не миються милом у річках чи в озерах.

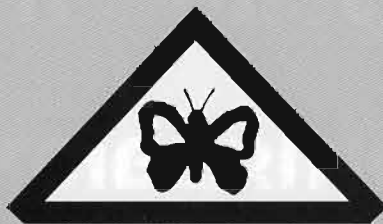
Щодо сотворінь:

- ☼ не нищать гнізд птахів;
 - ☼ не нищать нор чи інших жител звіряток;
 - ☼ не знущаються над малими сотворіннями – чи то комахами, хробаками чи малими звірятками.
-

Здобуйте вмiлостi

Лiсовик/Лiсова
мавка

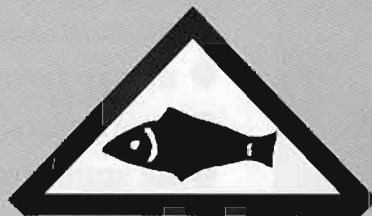
Приятедь/Приятедька
комаx

Приятедь/Приятедька
рослин

Приятедь/Приятедька
птаxiв

Рибалка

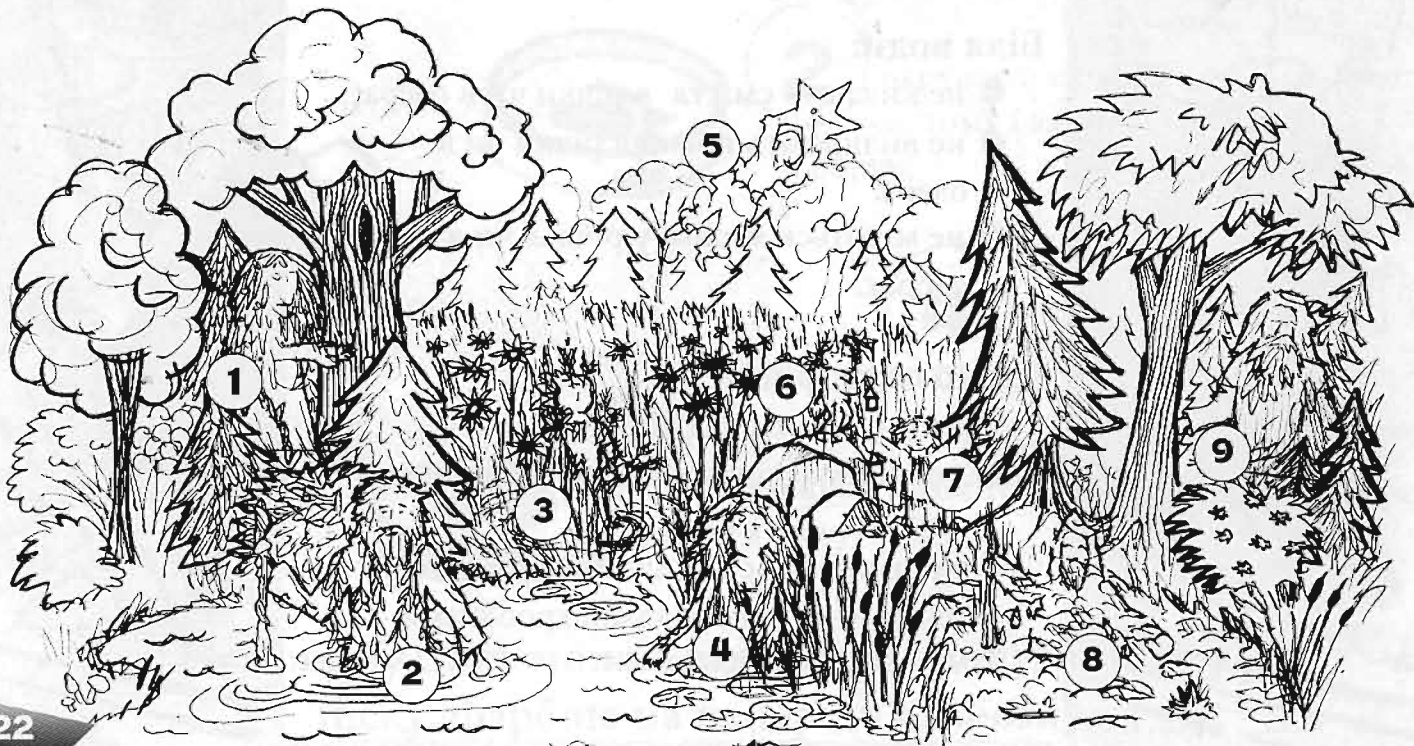
Вiдповiдi

ст. 4 i 5:

1. Лiсовик i Мавка; 2. Болотяник i Потерчата; 3. Водяник, Русалки i Потерчата; 4. Берегиня;
5. Потерчата, Перелесник, Водяник, Болотяник, Русалки i Мавка; 6. Перелесник i Потерчата.

ст. 12 i 13:

1. Мавка, 2. Водяник, 3. Берегиня, 4. Русалка, 5. Перелесник, 6. i 7. Потерчата, 8. Болотяник,
9. Лiсовик.

Новаки! Новачки! Пишіть до Готуйсь...

У суботу, 13-го січня 2001 р., Пластова Станиця у Філядельфії влаштувала традиційну Свічку. Репрезентанти всіх уладів склали святочні привітання і побажання. Від новацтва присутніх віншували новачка Наталка Тарасюк і новак Андрій Зварич.

Під час станичного апелю у Філядельфії — рій “Сірі Вовки” здобули вмілість “Автомеханіка.” Наймолодші новаки і новачки отримали хустки.

У ЛІСІ ЛІТОМ

